

14.11.2019

Про першочергові заходи щодо підвищення ефективності наукових досліджень в Національній академії наук України, визначені в пропозиціях до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності

5 листопада 2019 р. відбулося засідання Національної ради з питань розвитку науки і технологій, на якому обговорено низку важливих питань, зокрема щодо засад державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності, пріоритетів державної підтримки розвитку науки у закладах вищої освіти, забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, утворення робочих груп Національної ради з питань розвитку науки і технологій (з протоколом №3 засідання можна ознайомитись [за посиланням](#)) ([Національна академія наук України](#)).

Зокрема, Національна рада утворила робочі групи з підготовки пропозицій щодо змін до законодавства для забезпечення реформи Національної академії наук та національних галузевих академій наук, а також з підготовки пропозицій до державної стратегії розвитку науки, оновлення системи пріоритетів розвитку науки і техніки та заходів з їх реалізації.

Вироблення комплексного підходу до вирішення проблем розвитку наукової та науково-технічної сфери, вдосконалення діяльності Національної академії наук є предметом її постійної уваги.

В червні 2018 року з метою підготовки пропозицій до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності в НАН України було створено відповідну робочу групу, до складу якої увійшли провідні вчені, керівники наукових установ, а також представники національних галузевих академій наук. Робочою групою підготовлено пропозиції до проекту Стратегії, які було схвалено на засіданні Президії НАН України 27 березня 2019 р. Пропозиції НАН України до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності надіслано до Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Міністерства освіти і науки України та до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

У проекті Стратегії зазначено, що головною метою цього документа має стати підвищення конкурентоспроможності наукової сфери і забезпечення на основі науково-технічного поступу високих темпів економічного, соціального і культурного розвитку суспільства. На основі аналізу стану наукової і науково-технічної сфери визначено основні засади її розвитку та шляхи оптимізації. Також ґрунтовно опрацьовано питання розвитку інноваційної діяльності, охоплено всі складові інноваційної системи – від наукових установ і виробничих підприємств до банківських та фінансово-кредитних установ й венчурних фондів. Значну увагу в проекті Стратегії приділено податковому стимулюванню науково-технічної та інноваційної діяльності – сформульовано конкретні напрями та механізми податкового стимулювання всіх суб'єктів інноваційного ланцюга.

У проєкті Стратегії накреслено першочергові заходи щодо підвищення ефективності наукових досліджень в Національній академії наук України та національних галузевих академіях наук, а саме:

визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень. *Формування пріоритетів має здійснюватися з урахуванням світових тенденцій розвитку науки і техніки, потреб інноваційного розвитку національної економіки та соціально-політичного і культурного розвитку українського суспільства;*

оптимізація мережі наукових установ на основі їх оцінювання за методикою, що враховує міжнародний досвід. *НАН України має завершити розпочату оптимізацію мережі наукових установ протягом 2018-2020 рр. ;*

інвентаризація матеріально-технічної бази наукових установ та запровадження заходів з підвищення ефективності використання їхніх майнових комплексів. *Проведення інвентаризації об'єктів нерухомості та земельних ділянок, які тривалий час не використовуються для проведення наукової та науково-технічної діяльності. Визначення шляхів можливого перепрофілювання таких об'єктів або використання на засадах державно-приватного партнерства чи відчуження окремих з них з правом використання в повному обсязі отриманих від такого відчуження коштів на розвиток НАН України та її наукових установ;*

розвиток наукової інфраструктури НАН України. *Проведення комплексної модернізації науково-дослідних фондів НАН України, створення цифрових баз даних (у тому числі й минулих років) з результатами НДР, науковими виданнями, цифровими редакціями (у тому числі англійською мовою), широке використання при цьому інтелектуальних комп'ютерних технологій.*

З цією метою необхідно забезпечити розвиток українських дослідницьких інфраструктур, заснованих на технології комунікацій, а також їхню повноцінну участь у роботі об'єднань e-інфраструктур Європейського дослідницького простору, які виступають фундаментальними реалізаторами проєкту Європейської хмари відкритої науки.

суттєве збільшення частки фінансування НАН України, що розподіляється на програмно-цільових та конкурсних засадах, зокрема при виконанні завдань бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230), започаткованої за спільною ініціативою Міністерства фінансів України та НАН України. *Цільова підтримка наукових установ має здійснюватися диференційовано на основі результатів оцінювання та з урахуванням наукової активності й ефективності колективів та їхніх наукометричних показників. Диференційований підхід до розподілу цільового фінансування забезпечить:*

адресну підтримку актуальних напрямів досліджень, які здійснюються в НАН України на світовому рівні,

сприятиме підвищенню ефективності діяльності наукових установ та їхніх підрозділів,

збільшить конкуренцію як між інститутами Академії, так і науковими підрозділами в інститутах, дозволить підвищити ефективність використання та уникнути розпорошення бюджетних коштів;

посилення інтеграції науки і освіти. *З цією метою в НАН України доцільно:*

установам НАН України здійснювати підготовку кадрів за освітніми програмами магістрів та докторів філософії в тісній координації з Київським академічним університетом (КАУ). Розширювати таку співпрацю шляхом створення нових базових кафедр КАУ при провідних інститутах Академії;

розширювати практику проведення Відділенням цільової підготовки при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і НАН України конкурсів науково-дослідних проектів спільних колективів (переважно з молодих вчених) з установ НАН України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

розширити практику створення центрів колективного користування унікальними науковими приладами з можливістю доступу до роботи на обладнанні таких центрів як науковців установ НАН України, так і науково-педагогічних працівників університетів;

забезпечити підтримку дослідницької інфраструктури Київського академічного університету;

підтримка наукової молоді. *Проведення конкурсів проектів на створення лабораторій і груп молодих вчених, очолюваних молодими фахівцями з досвідом участі в міжнародних проектах або тривалого стажування у провідних наукових центрах за кордоном. Здійснення невідкладних заходів щодо забезпечення вікового та гендерного балансу. З огляду на існуючі проблеми ці зміни є особливо важливими для забезпечення спадковості у науковій політиці, створення «соціальних ліфтів» та перспектив кар'єрного зростання для молоді, формування привабливості НАН України в очах суспільства;*

розширення практики виконання в установах НАН України державного замовлення із конкретизацією наукового чи науково-технічного результату у договорах на виконання наукових або науково-технічних робіт. *Сторонами за такими договорами мають виступати з одного боку представник НАН України (Президія НАН України та профільного відділення) і керівник відповідної наукової установи, а з іншого – представник центрального органу виконавчої влади, якого визначено відповідальним за розміщення державного замовлення, або великого державного підприємства, холдингу, комплексу;*

піднесення ролі НАН України у вирішенні завдань регіонального розвитку. *Регіональні наукові центри НАН України та МОН України повинні на основі врахування економічних, соціальних та екологічних особливостей території їх місця знаходження сприяти реалізації партнерських відносин*

між органами влади та управління (державними, регіональними та місцевого самоврядування), науковими установами та бізнесом щодо розроблення та реалізації проектів інноваційного розвитку території на засадах чіткого розподілу прав і обов'язків, економічної ефективності, співфінансування й збалансованості інтересів учасників;

розширення власної інноваційної інфраструктури в системі НАН України, зокрема шляхом створення госпрозрахункових організацій, основна діяльність яких пов'язана з виконанням науково-технічних робіт, що орієнтована на комерціалізацію наукових розробок і створення науково-технічної продукції;

посилення науково-експертних функцій НАН України та реалізації її статусу як вищої наукової організації країни. Доцільно створити умови, які б сприяли більш повному використанню потенціалу НАН України та підвідомчих їй установ під час здійснення експертиз проектів законів України, проектів актів Кабінету Міністрів України та державних цільових програм. Зокрема: внесення змін до ч.3 ст.103 Регламенту Верховної Ради України, встановивши обов'язковість направлення законопроектів, які мають системний характер для окремих галузей законодавства, до НАН України з метою одержання експертних висновків;

опрацювання питання правових засад щодо створення міждержавних наукових (науково-технічних) лабораторій або відділів, які засновані на спільній (в тому числі й інтелектуальній) власності національних господарюючих суб'єктів і державних установ з інших держав;

реалізація заходів, спрямованих на ширше представлення результатів науковців НАН України в науковому інформаційному просторі.

[Повний текст пропозицій НАН України до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності.](#)

(вгору)